

Volkstuinenmonitor 2016

Onderzoek en Business Intelligence

Volkstuinenmonitor 2016

Gemeente Rotterdam
Onderzoek en Business Intelligence

S. Boer en M. Hoppesteyn
oktober 2016

© Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Project: 5139

Postadres:

Postbus 21323

3001 AH Rotterdam

Telefoon: (010) 267 15 00

E-mail: onderzoek@rotterdam.nl

Website: rotterdam.nl/onderzoek

Twitter: [@Onderzoek010](https://twitter.com/Onderzoek010)

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Onderzoeksvragen	6
2	Resultaten	7
2.1	Hoe verhouden vraag en aanbod van volkstuinten in Rotterdam zich tot elkaar en welke ontwikkeling is hierin zichtbaar?	7
2.1.1	Verblijfstuinen	7
2.1.2	Nutstuinen	11
2.2	Prognose van toekomstige verhouding tussen vraag en aanbod van verblijfstuinen	12
2.3	Wat zeggen Rotterdammers over (volks)tuinieren?	14
2.3.1	Hoeveel Rotterdammers hebben de afgelopen 12 maanden fruit of groente gehaald uit de eigen tuin of een volkstuin?	14
2.3.2	Hoeveel Rotterdammers hebben de afgelopen 12 maanden wel eens een volkstuin bezocht en waarom?	14
3	Conclusies	15
Bijlage 1	Methoden	16
Bijlage 2	Gebruikte gegevens	19
Bijlage 3	Tabel 1 met onderverdeling beschikbare en leegstaande verblijfstuinen	22

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In 2001 is de nota 'Tuinparken in Rotterdam' vastgesteld door de gemeenteraad. Het gemeentebestuur heeft bij de behandeling van deze nota de uitspraak gedaan dat de behoefte aan volkstuinen door Sport & Cultuur in samenwerking met de Rotterdamse Bond van Volkstuinders (RBvV) dient te worden gemonitord.

“De praktijk bij de verschillende verplaatsingen en de tijd zal moeten uitwijzen wat de daadwerkelijke omvang van de verplaatsingen en de behoefte is. Een monitoring van de behoefte is hiervoor noodzakelijk” (agendapost commissie VVSR, 14 juni 2000).

In 2002 is de monitor als een pilot ontwikkeld en in 2003 en 2009 herhaald. Tot en met 2009 voerde Sport & Cultuur de monitor zelf uit. Ook in 2016 is de monitor uitgevoerd; dit keer is aan OBI gevraagd om het onderzoek uit te voeren.

De Volkstuinenmonitor is geen beleidsdocument en is uitsluitend bedoeld om cijfermatig:

1. verschuivingen tussen vraag en aanbod aan volkstuinen in Rotterdam in kaart te brengen;
2. inzicht te krijgen in de verwachte vraag naar volkstuinen in Rotterdam in de toekomst.

De uitkomsten in dit rapport zijn afgestemd met de RBvV.

1.2 Onderzoeksvragen

1. Hoe verhouden vraag en aanbod van volkstuinten in Rotterdam zich tot elkaar en welke ontwikkeling is hierin zichtbaar?
2. Wat is de verwachte verhouding tussen vraag en aanbod van verblijfstuinten in 2025?
3. Wat zeggen Rotterdammers over (volks)tuinieren?
 - 3.1. Hoeveel Rotterdammers hebben de afgelopen 12 maanden fruit of groente gehaald uit de eigen tuin of een volkstuin?
 - 3.2. Hoeveel Rotterdammers hebben de afgelopen 12 maanden wel eens een volkstuin bezocht en waarom?

Voor een beschrijving van de gevolgde werkwijze en gebruikte documenten, zie bijlage 1 en 2.

2 Resultaten

2.1 Hoe verhouden vraag en aanbod van volkstuinen in Rotterdam zich tot elkaar en welke ontwikkeling is hierin zichtbaar?

We beantwoorden deze vraag eerst voor verblijfstuinen¹ en daarna voor de nutstuinen². Voorafgaand daaraan geven we een korte beschrijving van de omvang van het aanbod, het aantal tuinen dat beschikbaar is en aantallen tuinders op de wachtlijsten. In navolging van de vorige editie van de Volkstuinenmonitor (2009) zijn de uitkomsten voor de verblijfstuinen uitgesplitst naar drie gebieden: de Linker Maasoever, de Rechter Maasoever en Pernis/Hoogvliet. Ook kijken we voor verblijfstuinen naar de ontwikkeling in het aantal tuinen dat jaarlijks van huurder wisselt.

2.1.1 Verblijfstuinen

Hoofdconclusie: Net als in de voorgaande jaren is de vraag naar verblijfstuinen in 2016 iets groter dan het aanbod, maar dit verschil wordt steeds kleiner.

Een stand van zaken

In Rotterdam zijn er in 2016 33 complexen die alleen verblijfstuinen aanbieden en drie complexen die zowel verblijfstuinen als nutstuinen aanbieden (de nutstuinen komen in de volgende paragraaf aan de orde). Al deze complexen vallen onder het beheer van de Rotterdamse Bond van Volkstuinders (RBvV). In totaal omvat het aanbod 36 complexen met 4.451 verblijfstuinen (tabel 1). Daarvan staan 142 tuinen te huur. Van deze 142 tuinen zijn er 114 beschikbaar en staan er 28 leeg³. Er staan 200 tuinders op de wachtlijst.

Op de Linker Maasoever zijn er in 2016 13 complexen met alleen maar verblijfstuinen. Er zijn geen complexen met zowel verblijf- als nutstuinen. Het aanbod verblijfstuinen op de Linker Maasoever omvat 1352 tuinen. Daarvan staan er 89 te huur, waarvan 81 beschikbaar en acht leegstaand. Er staan op de Linker Maasoever 25 tuinders op de wachtlijst voor een verblijfstuin.

Op de Rechter Maasoever zijn er in 2016, 19 complexen met alleen maar verblijfstuinen en twee complexen met zowel verblijfs- als nutstuinen. In totaal bieden deze complexen 2.844 verblijfstuinen aan. Daarvan staan er 45 te huur, waarvan 28 beschikbaar en 17 leegstaand. Op de Rechter Maasoever staan 175 tuinders op de wachtlijst voor een verblijfstuin.

In Hoogvliet staat in 2016 één complex met alleen maar verblijfstuinen en één complex met zowel verblijf- als nutstuinen. De beide complexen samen bieden 255 verblijfstuinen aan. Hiervan staan er acht te huur, waarvan vijf beschikbaar en drie leegstaand. Er staan geen tuinders op de wachtlijst.

¹ Op de *verblijfstuinen* staat een huisje en er worden veelal zowel groenten als siergewassen verbouwd.

² Op de *nutstuinen* worden alleen groenten verbouwd. De nutstuinen hebben geen huisje.

³ In de tekst over verblijfstuinen wordt een onderscheid gemaakt tussen beschikbare tuinen en leegstaande tuinen. Beide termen slaan op tuinen die 'te huur' staan. Beschikbare verblijfstuinen hebben betrekking op tuinen die nog verhuurd zijn omdat het huisje dat erop staat nog niet verkocht is. Leegstaande tuinen hebben betrekking op tuinen waarvan de huurder al 'weg is'.

Tabel 1 Overschot/ tekort verblijfstuinen⁴

	Aantal te verhuren tuinen	Aantal beschikbare/ leegstaande tuinen (% van totaal)	Aantal tuinders op wachtlijst	Overschot/ tekort aantal tuinen
<i>Rotterdam</i>				
2002	5039	87(2%)	285	-198
2003	4865	123(3%)	320	-197
2009	4479	150(3%)	239	-89
2016	4451	142(3%)	200	-58
<i>Linker Maasoever</i>				
2002	1534	15(1%)	51	-36
2003	1366	30(2%)	56	-26
2009	1366	48(4%)	35	13
2016	1352	89(7%)	25	64
<i>Rechter Maasoever</i>				
2002	3148	33(1%)	234	-201
2003	3141	64(2%)	264	-200
2009	2849	86(3%)	204	-118
2016	2844	45(2%)	175	-130
<i>Hoogvliet/Pernis</i>				
2002	357	40(11%)	0	40
2003	358	29(8%)	0	29
2009	264	16(6%)	0	16
2016	255	8 (3%)	0	8

De verhouding tussen vraag en aanbod

Om te kijken hoe de vraag zich verhoudt tot het aanbod, is het aantal beschikbare en leegstaande verblijfstuinen vergeleken met het aantal tuinders op de wachtlijsten.

Er is in 2016 nog steeds sprake van een grotere vraag naar verblijfstuinen dan waarin het aanbod voorziet. Het tekort aan verblijfstuinen is echter minder groot dan de voorgaande jaren (van 198 tuinen in 2002 tot 58 tuinen in 2016). De afname van dit tekort tussen 2003 en 2016 heeft vooral te maken met een afname van het aantal tuinders op de wachtlijst. Het is van belang om hierbij op te merken dat de kleiner wordende wachtlijsten tussen 2003 en 2009 mogelijk (voor een deel) toegeschreven kunnen worden aan verschillende methoden van gegevensverzameling. In de Volkstuinmonitor 2009 staat beschreven dat de manier waarop gegevensverzameling in 2002/2003 plaatsvond wellicht leidde tot een overschatting van het aantal tuinders op de wachtlijst.

⁴ Bijlage 4 bevat een andere versie van tabel 1 waarin de afzonderlijke categorieën 'beschikbare tuinen' en 'leegstaande tuinen' zijn opgenomen.

Het valt op dat de verhouding tussen vraag en aanbod van verblijfstuinen scheef verdeeld is tussen de drie gebieden. Zo is het tekort aan verblijfstuinen in Rotterdam volledig toe te schrijven aan een tekort op de Rechter Maasoever (130 tuinen). Desondanks kan er bij afzonderlijke complexen sprake zijn van een overschot. Dit is bij twee complexen het geval (een totaal overschot van 14 tuinen). Op negen complexen is er gelijktijdig sprake van beschikbare/leegstaande tuinen en een wachtlijst. Dit kan voorkomen als de voorkeuren van tuinders op de wachtlijsten niet matchen met de beschikbare/leegstaande tuinen. Het aantal tuinen dat beschikbaar is of leegstaat op deze complexen is echter klein (maximaal 8 tuinen). Kijken we naar de ontwikkeling in tijd op de Rechter Maasoever vanaf 2002, dan is er een afnemend tekort te zien waarbij het tekort in 2016 ongeveer gelijk is gebleven aan dat in 2009. Er is vanaf 2002 vooral sprake van een kleiner wordende wachtlijst.

Op de Linker Maasoever is juist sprake van een overschot aan verblijfstuinen (64 tuinen). Dit neemt niet weg dat voor afzonderlijke complexen de vraag het aanbod kan overstijgen. Dit geldt voor drie complexen op de Linker Maasoever. Het gelijktijdig bestaan van beschikbaarheid/leegstand van tuinen en een wachtlijst is bij 12 complexen het geval. Het aantal beschikbare/leegstaande tuinen op deze complexen is echter klein (maximaal 7 tuinen).

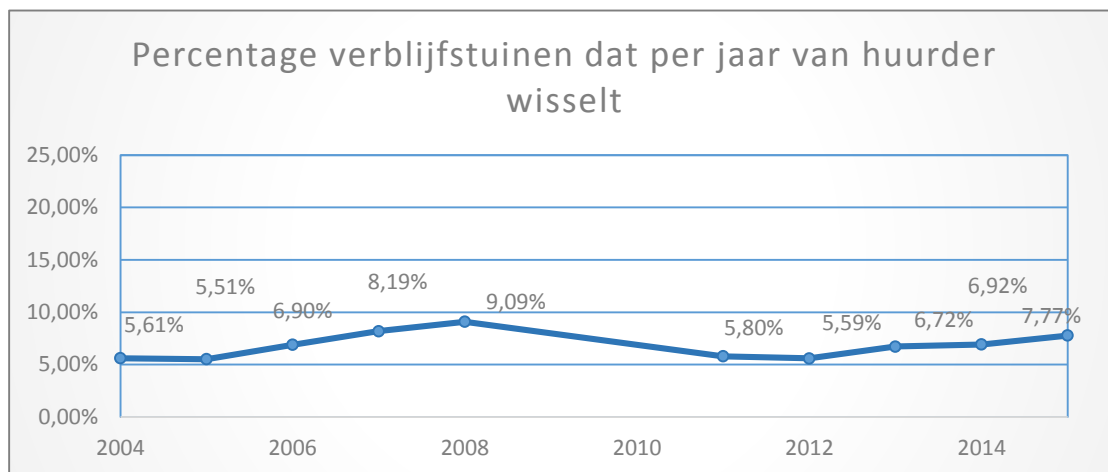
Na een tekort in 2002 en 2003 is er de afgelopen jaren sprake van een toenemend overschot aan verblijfstuinen. Zowel een toenemend aantal beschikbare/leegstaande tuinen als kleiner wordende wachtlijsten dragen hieraan bij.

In Hoogvliet (in Pernis staan sinds 2007 geen complexen meer) zijn er geen wachtlijsten en zijn nagenoeg alle verblijfstuinen (op 8 na) verhuurd. Er is dus geen sprake van een overschot of tekort in dit gebied. Voorheen was er sprake van een licht overschot, maar door een afname in het aantal beschikbare/leegstaande tuinen is dat overschot nagenoeg verdwenen.

Doorstroom

De veronderstelling is dat het aantal verblijfstuinen dat in een korte tijd (een jaar) van huurder wisselt van invloed is op de vraag. Hoe hoger het verloop, hoe sneller mensen op de wachtlijst aan de beurt zijn, waardoor de wachtlijst afneemt. Het percentage verblijfstuinen dat van huurder wisselt schommelt de afgelopen jaren tussen de 5,5% (2005) en de 9% (2008). In 2016 ging het om 346 verblijfstuinen die van huurder wisselden, bijna 8% (2016). Na een lichte toename tussen 2005 en 2008 is dit percentage redelijk stabiel (figuur 1)⁵.

Figuur 1 Doorstroom: het percentage verblijfstuinen dat per jaar van huurder wisselt

Bron: RBvV

Leeftijdsopbouw

De leeftijdscategorie 45-64 jarigen, gevolgd door de categorie 65-79 jarigen, bevat het grootste aandeel verblijfstuinders (tabel 2). Dit is niet erg verwonderlijk aangezien mensen uit deze leeftijdsgroepen over het algemeen meer tijd hebben. De verdeling naar leeftijdsopbouw van verblijfstuinders over de periode 2009-2016 is onveranderd (tabel 2).

Tabel 2 Leeftijdsopbouw Rotterdamse verblijfstuinders

Leeftijd	2009	2016
0-24	34(1%)	26(1%)
25-34	161(4%)	218(6%)
35-44	499(14%)	519(14%)
45-64	1.639(44%)	1.779(46%)
65-79	1.093(30%)	1.057(27%)
80jreo	233(6%)	254(7%)
Totaal	3.687	3.853

⁵ Voor het bepalen van de doorstroom van verblijfstuinen ontbraken de aantallen 'te verhuren tuinen' in de periode 2010-2015. Voor de aantallen 'te verhuren tuinen' zijn we, in overleg met de opdrachtgever voor de jaren 2013-2015 uitgegaan van het aantal 'te verhuren tuinen' in 2016 (4.451 tuinen). Het percentage doorstroom in 2009 en 2010 kon niet bepaald worden en is daarom niet opgenomen in de grafiek. Ook zijn de jaren vóór 2004 niet opgenomen in de grafiek, omdat voor de berekening van de doorstroom in 2002 en 2003 een andere methode is gebruikt. Zie voor een beschrijving hiervan de Volkstuinenmonitor van 2009.

2.1.2 Nutstuinen

Hoofdconclusie: Er is een opvallende omslag zichtbaar van een tekort aan nutstuinen in 2009 naar een overschot aan nutstuinen in 2016.

Stand van zaken

In Rotterdam zijn er in 2016 12 complexen die alleen nutstuinen aanbieden. SO/Vastgoed (gemeente) beheert zes van deze complexen. De RBvV beheert de overige zes complexen. Er zijn drie complexen die zowel nuts- als verblijfstuinen aanbieden (onder beheer van de RBvV). De 12 complexen samen bieden 817 nutstuinen aan voor verhuur (tabel 3). De afname van het aantal nutstuinen tussen 2009 en 2016 heeft te maken met het sluiten van het complex Beverwaard in IJsselmonde. Van de huidige 817 nutstuinen zijn er 101 direct beschikbaar voor verhuur. De meerderheid van de beschikbare tuinen bevindt zich op de linker Maasoever (67). Op de Rechter Maasoever zijn er 31 tuinen beschikbaar en in Hoogvliet 3. Ondanks het totale overschot aan nutstuinen zijn er op negen van 15 complexen die nutstuinen aanbieden geen tuinen beschikbaar (waarvan 6 complexen in beheer bij RBvV en 3 in beheer bij SO/Vastgoed). Er staan in 2016 21 tuinders op de wachtlijst voor een nutstuintuin, waarvan de overgrote meerderheid (15 tuinders) voor een tuin op de Rechter Maasoever.

Tabel 3 Nutstuinen

	Aantal te verhuren tuinen	Aantal beschikbare tuinen (% van totaal)	Aantal tuinders op wachtlijst	Overschot/tekort aantal tuinen
<i>Rotterdam</i>				
2002	883	9(1%)	259	-250
2003	883	20(2%)	227	-207
2009	900	19(2%)	172	-153
2016	817	101(12%)	21	80

De verhouding tussen vraag en aanbod

Om te kijken hoe de vraag zich verhoudt tot het aanbod, is het aantal beschikbare nutstuinen vergeleken met het aantal tuinders op de wachtlijsten.

Er is een opvallende omslag zichtbaar van een tekort aan nutstuinen in 2009 naar een overschot aan nutstuinen in 2016. Het aantal beschikbare tuinen is flink toegenomen van negen tuinen in 2002 (1% van de tuinen) tot 101 tuinen in 2016 (12% van de tuinen). Tegelijkertijd is het aantal mensen op de wachtlijst voor een nutstuintuin flink afgenomen van 259 tuinders in 2002 tot 21 tuinders in 2016.

2.2 Prognose van toekomstige verhouding tussen vraag en aanbod van verblijfstuinen

In deze paragraaf wordt gekeken of er in de toekomst mogelijk een overschot of tekort aan verblijfstuinen⁶ verwacht mag worden. Eerst is een prognose gemaakt van de vraag (tuinders plus wachtlijsten) naar Rotterdamse verblijfstuinen door Rotterdammers in het jaar 2025. Dit kon alleen gedaan worden voor Rotterdammers omdat de gemeente alleen beschikt over de huishoudensprognose van Rotterdammers. Verondersteld is dat het aantal niet-Rotterdamse tuinders in 2025 gelijk blijft (ongeveer 600 personen). Tezamen vormt dit de totale toekomstige vraag naar Rotterdamse verblijfstuinen in 2025 (Rotterdamse en niet-Rotterdamse tuinders⁷). Door deze totale verwachte vraag in 2025 te vergelijken met het verwachte aantal te verhuren verblijfstuinen in 2025 ontstaat een prognose van het tekort of overschot. Deze prognose is vervolgens afgezet tegen de verwachte trend in de animo (interesse)⁸ voor tuinieren onder Rotterdamse huishoudens. In bijlage 1 is een uitgebreidere beschrijving opgenomen hoe deze prognose tot stand is gekomen. Hieronder volgen de belangrijkste uitkomsten.

Volgens de prognose is er in 2025 vraag naar ongeveer 5.000 verblijfstuinen (Rotterdamse en niet-Rotterdamse tuinders plus wachtlijsten). Bijna 90 procent van de vraag (4.400 tuinen) is afkomstig van Rotterdamse huishoudens (tabel 4). Momenteel, in 2016, zijn er zo'n 4.450 te verhuren verblijfstuinen. Als we aannemen dat het aantal te verhuren verblijfstuinen gelijk blijft, dan is er een mogelijk toekomstig tekort van zo'n 550 verblijfstuinen in 2025. Zoals uit tabel 4 valt op te maken is dit mogelijke tekort toe te schrijven aan een grotere vraag door een toename in het aantal Rotterdamse huishoudens.

Tabel 4 Prognose vraag van Rotterdamse verblijfstuinders in 2025

	2016					2025	
	Rotterdamse verblijfs tuinders	wachtlijst verblijfs tuinen	vraag van Rotterdamse verblijfs tuinders (a)	huis- houdens Rotterdam (b)	vraag- per- centage (c=a/b)	huis- houdens Rotterdam (d)	vraag van Rotterdamse verblijfs tuinders (c*d)
0-24jr	26	1	27	25.164	0,1%	25.000	27
25-34jr	218	11	229	63.149	0,4%	64.000	232
35-44jr	519	27	546	54.839	1,0%	57.000	568
45-64jr	1.779	92	1.871	104.781	1,8%	109.000	1.946
65-79jr	1.057	55	1.112	48.574	2,3%	58.000	1.328
80jreo	254	13	267	19.477	1,4%	22.000	301
totaal	3.853	200	4.053	315.984	1,3%	335.000	4.402

⁶ Er kon geen prognose worden gemaakt voor de nutstuinen omdat de ledenlijsten van zeven van de 12 nutstuincomplexen ontbreken.

⁷ Niet-Rotterdammers mogen in principe geen volkstuin in Rotterdam huren met uitzondering van een aantal regiogemeenten. Voor huurders die uit Rotterdam verhuizen geldt een overgangsregeling van vijf jaar.

⁸ Voor het bereken van de animo zijn het aantal Rotterdammers die een verblijfstuin huren of op de wachtlijst staan voor een verblijfstuin opgeteld en gedeeld door het aantal Rotterdamse huishoudens.

Deze prognose kan vervolgens worden afgezet tegen de verwachte trend in de animo voor tuinieren onder Rotterdamse huishoudens. In 2016 bedraagt de animo 1,3 procent en dat is gelijk aan de vorige meting in 2009. Of dit de komende negen jaren (t/m 2025) ook zo blijft, valt eigenlijk niet te voorspellen. Wel kan gekeken worden naar de consequenties die een verandering in animo zou hebben op het mogelijke tekort.

Voor 2025 is een mogelijk tekort geraamd van ruim 550 verblijfstuinen. Dit is bij een (vrijwel) gelijkblijvende animo van 1,3 procent. Als de animo in de komende jaren telkens met 2,5 procent zou afnemen, dan zal er in 2025 geen tekort zijn, maar een overschot van 350 verblijfstuinen. Bij een animo-toename van 2,5 procent per jaar zou het tekort in 2025 juist groter zijn, namelijk zo'n 1.650 verblijfstuinen (zie bijlage 1 voor de berekening).

2.3 Wat zeggen Rotterdammers over (volks)tuinieren?

In verschillende edities van de Omnibusenquête zijn in de periode van 2010-2016 vragen meegenomen over (volks)tuinieren⁹. De uitkomsten hiervan geven inzicht in het aandeel Rotterdammers dat zelf groente en/ of fruit teelt en in het bezoek en gebruik van volkstuinten. Daarom zijn deze gegevens ook opgenomen in dit rapport.

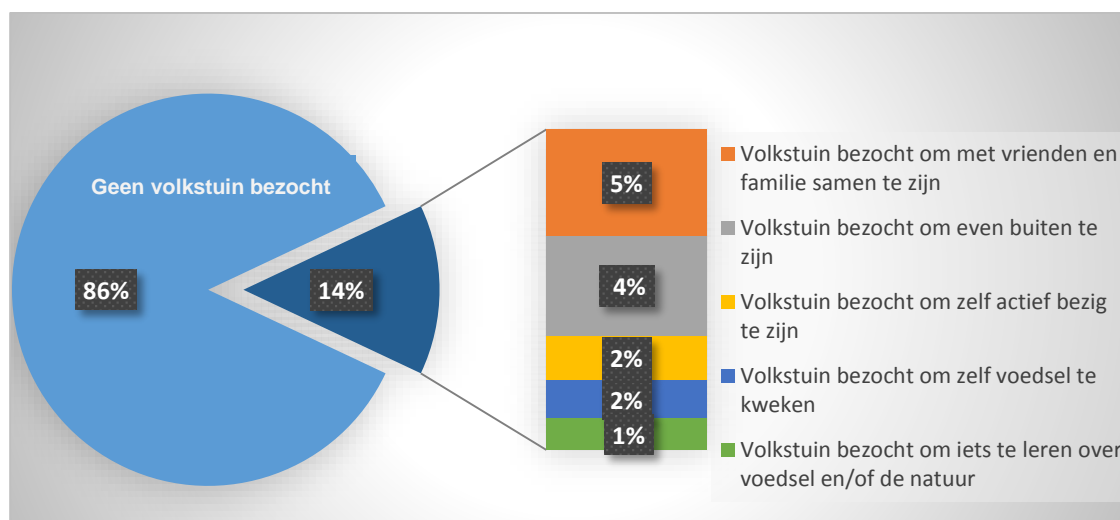
2.3.1 Hoeveel Rotterdammers hebben de afgelopen 12 maanden fruit of groente gehaald uit de eigen tuin of een volkstuin?

In de Omnibusenquête van 2013 en 2016 is de vraag gesteld waar respondenten minstens zes keer per jaar hun groente en fruit vandaan halen. In 2016 gaf zeven procent van de respondenten aan minstens zes keer per jaar groenten en/ of fruit uit de eigen (volks)tuin te halen (4% procent in 2013). Deze lichte stijging heeft mogelijk te maken met de toegenomen belangstelling onder Nederlanders voor het zelf telen van voedsel. Rotterdammers tussen de 30 en 50 jaar en Rotterdammers met een modaal of bovenmodaal inkomen gaven het vaakst aan dat zij hun groenten uit de eigen (volks)tuin halen.

2.3.2 Hoeveel Rotterdammers hebben de afgelopen 12 maanden wel eens een volkstuin bezocht en waarom?

In de Omnibusenquête van 2013 en 2016 is gevraagd welk soort tuinen de respondent het afgelopen jaar bezocht heeft. In 2013 gaf 13% van de respondenten aan het afgelopen jaar wel eens een (niet persé de eigen) volkstuin te hebben bezocht. In 2016 was dit percentage ongeveer hetzelfde (14%). De groep 30-50 jarigen en de groep 'autochtonen/ westers allochtonen' gaven relatief het vaakst aan het afgelopen jaar een volkstuin te hebben bezocht. Laagopgeleiden bezochten het minst vaak in deze periode een volkstuin. Figuur 2 laat zien met welk doel men in 2016 een volkstuin bezocht.

Figuur 2 Volkstuinbezoek afgelopen 12 maanden en redenen voor bezoek

⁹ Nadere informatie over opzet en respons van deze enquêtes is te vinden in de enquêteverantwoordingen van de betreffende edities. Deze is op te vragen via onderzoek@rotterdam.nl.

3 Conclusies

Er is in de afgelopen jaren een afname zichtbaar in het tekort aan verblijfstuinen. Het totale aantal te verhuren verblijfstuinen is vanaf 2009 ongeveer gelijk gebleven. Ook het aantal verblijfstuinen dat jaarlijks van huurder wisselt is stabiel. Daarom ligt de conclusie voor de hand dat de afname in een tekort aan verblijfstuinen veroorzaakt wordt door afnemende wachtlijsten.

Enig voorbehoud bij de interpretatie van de gegevens is hierbij op zijn plaats omdat in de periode tot en met 2003 de wachtlijstgegevens op een andere manier verzameld werden dan in de periode vanaf 2009¹⁰. Het is aannemelijk dat dit heeft bijgedragen aan een overschatting van het aantal tuinders op de wachtlijst vóór 2009.

Er is een opvallende omslag zichtbaar van een tekort aan nutstuinen in 2009 naar een overschot aan nutstuinen in 2016. Ook voor de nutstuinen geldt dat er geen toename is in het totale aantal te verhuren tuinen maar juist een kleine afname. De omslag van een tekort naar een overschot aan nutstuinen lijkt daarom eveneens te maken te hebben met een afnemende vraag. Ter nuancering merken we op dat deze afnemende vraag niet bij alle nutstuinencomplexen terug te zien is. Op slechts zes van de 15 complexen, die nutstuinen aanbieden, zijn tuinen beschikbaar voor verhuur. Op de overige negen complexen zijn geen nutstuinen beschikbaar. De meeste beschikbare nutstuinen bevinden zich op de Linker Maasoever (67 van de 101).

De uitkomsten van de Omnibusenquête laten een lichte stijging zien in het aandeel Rotterdammers dat op frequente basis groente en fruit haalt uit een eigen (volks)tuin. Deze stijging weerspiegelt de toegenomen belangstelling in Nederland voor het zelf telen van voedsel. Te denken valt aan de Moestuinactie van de Albert Heijn en de populariteit van moestuinbakken. De vraagstelling in de Omnibusenquête maakt geen onderscheid tussen een eigen moestuin of een volkstuin. Mogelijk zijn er steeds meer Rotterdammers die groente/ fruit telen in een eigen moestuintje bij het huis.

Volgens de prognose is er in 2025 een mogelijk tekort van zo'n 550 verblijfstuinen. Dit mogelijke tekort wordt veroorzaakt door een toenemende vraag doordat het aantal Rotterdamse huishoudens toeneemt. Bij de berekening van de prognose is uitgegaan van een gelijkblijvend aantal te verhuren verblijfstuinen en een (vrijwel) gelijkblijvend animo-percentages van 1,3 procent. Toch is er vanaf 2003 sprake van kleiner wordende wachtlijsten. In 2016 staan er 39 tuinders minder op de wachtlijst voor een verblijfstuin dan in 2009. Deze afname is echter te gering om terug te zien in een afname in de animo en zou evenmin opwegen tegen de verwachte toegenomen vraag in 2025.

¹⁰ Een beschrijving van de gevolgde methoden is te vinden op pagina 6 van de Volkstuinenmonitor 2009.

Bijlage 1 Methoden

Om vergelijkbaarheid van gegevens in de tijd mogelijk te maken zijn we waar mogelijk uitgegaan van de werkwijze die is gevolgd bij de eerdere edities van de Volkstuinenmonitor. Wegens herleidbaarheid van gegevens in de ledenbestanden, zijn alle aangeleverde gegevens opgeslagen op een beveiligd gedeelte van de server in de map 'uitvoering speciaal'. We beschrijven per vraag welke methode we hebben gehanteerd.

Vraag 1: Hoe verhouden vraag en aanbod van volkstuinen in Rotterdam zich tot elkaar en welke ontwikkeling is hierin zichtbaar?

Voor het beantwoorden van vraag 1 zijn de geaggregeerde bestanden (zie bijlage 2) gebruikt. Eerst zijn de gegevens uit de bestanden van SO/Vastgoed samengevoegd met het geaggregeerde bestand van de RBvV. Vervolgens is het bestand opgeschoond (aantallen die niet correct optelden zijn gecorrigeerd), zijn er enkele aanvullende variabelen toegevoegd (beheerder, wel/geen ledenlijst beschikbaar), en is aan variabelen die onbekend zijn of niet van toepassing en numerieke waarde toegekend zodat gegevens makkelijker te bewerken zijn in spss. Vervolgens is dit excelbestand geïmporteerd in spss en zijn er frequenties uitgedraaid. De aantallen van de voorgaande jaren zijn overgenomen uit het rapport in 2009¹¹. Verschillen zijn niet getoetst op significantie.

Vraag 2: Wat is de verwachte verhouding tussen vraag en aanbod van verblijfstuinen¹² in 2025?

Stap 1: prognose vraag Rotterdamse verblijfstuinders

Voor de prognose van de vraag naar verblijfstuinen door Rotterdammers in 2025, is gebruik gemaakt van de volgende gegevens (zie bijlage 2 voor beschrijving van deze bestanden):

- leeftijd en woongemeente van de tuinders (uit de ledenbestanden en het aanvullende Exactbestand)
- verhuurde tuinen (uit het geaggregeerde bestand per complex)
- wachtlijst-aantallen (uit het geaggregeerde bestand per complex)
- de huishoudenpopulatie in Rotterdam op 1-1-2016 (OBI statistiek)
- verwachte huishoudenpopulatie in Rotterdam in 2025 (gemeentelijke bevolkingsprognose)

De gegevens voor de bepaling van het aantal Rotterdamse verblijfstuinders zijn afkomstig uit de ledenbestanden en het aanvullende Exactbestand (leeftijd en woongemeente) en uit het geaggregeerde bestand per complex (aantal verhuurde tuinen). Voor een beschrijving van de gegevens in deze bestanden zie bijlage 2.

Het exacte totaal aantal verblijfstuinders woonachtig in Rotterdam kon niet worden vastgesteld omdat van de leden in het aanvullende Exact bestand niet altijd bekend is van welk complex zij lid zijn, waardoor ook niet kon worden vastgesteld of zij een verblijfstuin of een nutstuin huren. Wel is het totaal aantal verhuurde verblijfstuinen bekend (geaggregeerde bestand) en ook het totaal aantal leden woonachtig in Rotterdam is bekend (ledenlijsten en nagekomen bestand). Door deze twee aantallen te combineren kon er toch een totaal aantal verblijfstuinders woonachtig in Rotterdam worden berekend.

¹¹ Aan de aantallen 'te verhuren nutstuinen' in tabel 3 zijn voor de jaren 2002, 2003 en 2009, 242 tuinen toegevoegd van drie nutstuincomplexen van SO/Vastgoed die in 2016 zijn meegeteld maar in de jaren daarvoor niet.

¹² Er kon geen prognose worden gemaakt voor de nutstuinen omdat de ledenlijsten van vier van de negen nutstuin-complexen ontbreken. Het gaat om vier nutstuin-complexen: In de Luwte-Lage Limiet, Lindensingel, Vrijlandsingel en Hordijkerveld-Akkeroord.

Dit aantal is vervolgens verdeeld naar leeftijd op basis van de leeftijdsverdeling van de verblijfstuinders wonend in Rotterdam.

De gegevens voor de wachtlijst verblijfstuinen zijn afkomstig uit het geaggregeerde bestand per complex. Aangenomen is dat de leeftijdsverdeling op de wachtlijsten hetzelfde is als voor de verblijfstuinders wonend in Rotterdam.

De vraag naar Rotterdamse verblijfstuinen is bepaald door het aantal Rotterdamse verblijfstuinders en de het aantal tuinders op de wachtlijst voor verblijfstuinen bij elkaar op te tellen.

Een belangrijke aanname is, dat de vraag samenhangt met de leeftijdsklasse waartoe een huishouden behoort. De leeftijdsverdeling van de vraag kan daarmee gerelateerd worden aan die van de totale Rotterdamse huishoudenpopulatie, zie de kolom "vraagpercentage".

Toepassing van de vraagpercentages op de verwachte huishoudenpopulatie 2025 leidt tot de verwachte vraag van Rotterdamse verblijfstuinders in 2025. De totale vraag is geschat op ongeveer 4.400 verblijfstuinen, zie uiterst rechtse kolom in de tabel 4 in de hoofdtekst.

Stap 2: Bepaling mogelijke toekomstig overschot/tekort

In deze stap is de totale toekomstige vraag vergeleken met het verwachte aantal te verhuren verblijfstuinen in 2025. Zie tabel 4 in de hoofdtekst.

De vraag van Rotterdamse tuinders in 2025 is in stap 1 geraamd op 4.400. Als we veronderstellen dat het aantal niet-Rotterdamse verblijfstuinders in 2025 even groot is als in 2016, dan gaat het om een kleine 600 personen. De totale vraag naar Rotterdamse verblijfstuinen in 2025 komt daarmee op 5.000. In 2016 zijn er zo'n 4.450 te verhuren verblijfstuinen. Als we aannemen dat dit getal ook voor 2025 geldt, dan is er een mogelijk toekomstig tekort van 550 verblijfstuinen in 2025.

Stap 3: Verwacht tekort afzetten tegen de verwachte trend in animo

Het hierboven berekende tekortcijfer van 550 verblijfstuinen is een direct gevolg van de vraagtoename door een toename in het aantal Rotterdamse huishoudens. Immers, alle andere grootheden zijn constant verondersteld.

Het totale vraagpercentage uit tabel 4 in de hoofdtekst (1,3%) kan ook worden aangeduid als de huidige animo voor verblijfstuinen onder Rotterdamse huishoudens. Voor de jaren 2002, 2003 en 2009 zijn deze percentages ook beschikbaar, waardoor we een historische trend kunnen weergeven. Zie tabel b1.

Tabel b1	Animo-ontwikkeling		
	vraag van Rotterdamse verblijfs tuinders ¹⁾	huis- houdens Rotterdam	animo
	(a)	(b)	(c=a/b)
2002	5.079	283.134	1,8%
2003	4.350	298.856	1,5%
2009	3.899	291.625	1,3%
2016	4.053	315.984	1,3%

Uit tabel b1. blijkt dat in de afgelopen zeven jaar het animo-percentage vrijwel stabiel is gebleven. De ogenschijnlijke afname van de animo (hoewel van een significante afname eigenlijk niet gesproken kan worden) tussen 2002 en 2009 heeft te maken met het sluiten van diverse complexen, waardoor ook het aantal huurders is afgenomen. Of de animo de komende negen jaren (t/m 2025) ook stabiel blijft, is niet te voorspellen. Om toch enig zicht te krijgen in de consequenties die een verandering in animo-percentage heeft op de geraamde vraag, zijn in tabel b2 enkele scenario's uitgewerkt.

Tabel b2 Prognose vraag van Rotterdamse verblijfstuinders in 2025 op basis van veranderingen animo

Leeftijd	afname animo van 2,5% per jaar	afname animo van 1,5% per jaar	gelijkblijvende animo	toename animo van 1,5% per jaar	toename animo van 2,5% per jaar
0-24jr	21	23	27	31	33
25-34jr	186	203	232	264	288
35-44jr	455	497	568	647	706
45-64jr	1559	1704	1946	2218	2419
65-79jr	1064	1163	1328	1514	1651
80jreo	241	264	301	343	374
totaal	3.526	3.855	4.402	5.018	5.471
verschil met gelijkblijvende animo	-875	-546	0	616	1.069

De middelste kolom geeft de vraag weer zoals berekend in tabel 4 in de hoofdtekst: het animopercentage blijft stabiel en bedraagt in 2025 nog steeds zo'n 1,3%. Als we de animo vanaf 2016 jaarlijks laten afnemen met 2,5 procent (linker kolom) dan komt de totale geschatte vraag in 2025 uit op zo'n 3.500 verblijfstuinen, dat zijn er dus 900 minder dan bij gelijkblijvende animo. Als we de animo jaarlijks laten toenemen met 2,5 procent (rechter kolom) dan komt de vraag van Rotterdamse tuinders op bijna 5.500 verblijfstuinen, dat zijn er dus zo'n 1.100 meer dan bij gelijkblijvende animo.

In stap 2 was het totale tekort in 2025 berekend op 550 verblijfstuinen. Dit is bij (vrijwel) gelijkblijvende animo. Bij een animo-afname van jaarlijks 2,5% zou het tekort omslaan in een overschot van 350 verblijfstuinen (-550 + 900 = 350). Bij een animo-toename van jaarlijks 2,5% zou het tekort juist groter uitpakken, namelijk zo'n 1.650 verblijfstuinen (-550 - 1.100 = -1.650).

Bij deze tekort/overschot-berekeningen is ervan uitgegaan dat het totale aantal te verhuren verblijfstuinen in 2025 gelijk is aan het aantal in 2016.

Vraag 3: Wat zeggen Rotterdammers over (volks)tuinieren?

Voor het beantwoorden van vraag 3 zijn de opgeschoonde databestanden van de Omnibusenquête uit 2013 en 2016 gebruikt. Voor een beschrijving van de precieze vragen zie bijlage 2.

Bijlage 2 Gebruikte gegevens

- a. Bestand 'geaggregeerde gegevens complexen¹³' met gegevens per complex voor alle 48 complexen in Rotterdam
- Wel/ geen ledenlijst beschikbaar
 - Beheerder
 - Voormalig deelgemeente
 - Gebied
 - Aanbod verblijfstuinen (aantal)
 - Aanbod nutstuinen (aantal)
 - Verhuurde verblijfstuinen (aantal)
 - Verhuurde nutstuinen (aantal)
 - Beschikbare verblijfstuinen (aantal)
 - Beschikbare nutstuinen (aantal)
 - Leegstaande verblijfstuinen (aantal)
 - Leegstaande nutstuinen (aantal)
 - Onverhuurbare verblijfstuinen (aantal)
 - Onverhuurbare nutstuinen (aantal)
 - Wachtlijst verblijfstuinen (aantal)
 - Wachtlijst nutstuinen (aantal)
 - Leegstaand wegens wanbetaling verblijf- en nutstuinen samen (aantal)
 - Doorstroom verblijf- en nutstuinen samen (aantallen 2011-2015)
 - Leeftijdscategorieën verblijf- en nutstuinen samen (aantallen)
- b. Losse ledenbestanden per volkstuincomplex plus van 40 complexen (33 met alleen verblijfstuinen, 3 met een combinatie van verblijfstuinen en nutstuinen en 4 met alleen nutstuinen) (map: leden)
- Lidnummer
 - Naw gegevens
 - Geboortedatum
 - Inschrijfdatum
 - Beroep
 - Oppervlakte tuin
- c. Exact ledenbestand aanvullend op de losse ledenbestanden, met gegevens van langdurig ingeschreven voor meerdere complexen samen (map: leden)
- Naw gegevens
 - Geboortejaar

¹³ Dit bestand bestaat uit het geaggregeerd bestand van de Rotterdamse Bond van Volkstuinders met aantallen voor alle 42 RBvV complexen in 2016 aangevuld met gegevens uit 6 losse bestanden voor 6 nutstuincomplexen SO/Vastgoed.

- Complex (vaak ontbrekend)
- d. Overzicht van complex naar gebied (voormalige deelgemeente) (excel)
- e. De huishoudenpopulatie in Rotterdam op 1-1-2016, afkomstig uit de gemeentestatistiek
- f. Verwachte huishoudenpopulatie in Rotterdam in 2025, afkomstig uit de gemeentelijke bevolkingsprognose.
- g. Omnibusenquête 2013, vragenlijst D:

26. Kunt u aangeven waar u (of iemand anders uit uw huishouden) minstens zes keer per jaar voedsel koopt of vandaan haalt? (Meerdere antwoorden mogelijk!)

- bij de supermarkt
- bij de (gespecialiseerde) buurtwinkel
- bij een biologische winkel
- bij de producent (boer, kweker)
- uit een groentenpakket (vaak te bestellen via internet)
- uit mijn eigen tuin of volkstuin

37. Bent u in de afgelopen twaalf maanden wel eens in één of meer van de volgende soorten tuinen in of bij Rotterdam geweest? (Meerdere antwoorden mogelijk!)

- volkstuin
- buurtmoestuin
- schooltuin
- moestuin bij mij thuis
- moestuin bij iemand anders thuis
- ik ben de afgelopen twaalf maanden niet in dit soort tuinen in of bij Rotterdam geweest => **Ga door naar vraag 39**

- h. Omnibusenquête 2016, vragenlijst E

1. De gemeente wil graag weten hoeveel belangstelling er in Rotterdam is voor duurzaam geproduceerd voedsel en streekproducten. Streekproducten zijn producten die in de directe omgeving van de stad worden geproduceerd.

Kunt u aangeven waar u (of iemand anders uit uw huishouden) minstens zes keer per jaar groenten en fruit koopt of vandaan haalt? (Meerdere antwoorden mogelijk!)

- bij de supermarkt
- bij de (gespecialiseerde) buurtwinkel
- bij een biologische winkel
- op de markt
- bij de producent (boer, kweker)
- uit een groentenpakket (vaak te bestellen via internet)
- uit mijn eigen tuin of volkstuin

i. Omnibusenquête 2016, vragenlijst F

**2. Bent u in de afgelopen twaalf maanden wel eens in één of meer van de volgende soorten tuinen in of bij Rotterdam geweest?
(Meerdere antwoorden mogelijk!)**

- ik ben de afgelopen twaalf maanden niet in dit soort tuinen in of bij Rotterdam geweest => **Ga door naar vraag 33**
- volkstuin
- buurtmoestuin
- schooltuin
- moestuin bij mij thuis
- moestuin bij iemand anders thuis

**3. Waarom was u daar toen?
(Meerdere antwoorden mogelijk!)**

- om even buiten te zijn
- om zelf voedsel te kweken
- om iets te leren over ons voedsel en/of de natuur
- om zelf actief bezig te zijn
- om met vrienden of familie samen te zijn
- om een andere reden, namelijk

Bijlage 3 Tabel 1 met onderverdeling beschikbare en leegstaande verblijfstuinen

Tabel 1 Verblijfstuinen met onderscheid beschikbare/ leegstaande tuinen

	Aantal te verhuren tuinen	Aantal beschikbare tuinen	Aantal leegstaande tuinen	Aantal tuinders op wachtlijst	Overschot/tekort aantal tuinen
<i>Rotterdam</i>					
2002	5039	48	39	285	-198
2003	4865	59	64	320	-197
2009	4479	122	28	239	-92
2016	4451	114	28	200	-58
<i>Linker Maasoever</i>					
2002	1534	15	0	51	-36
2003	1366	21	9	56	-26
2009	1366	27	21	35	13
2016	1352	81	8	25	64
<i>Rechter Maasoever</i>					
2002	314	33	0	234	-201
2003	3141	35	29	264	-200
2009	2849	82	4	204	-121
2016	2844	28	17	175	-130
<i>Hoogvliet/Pernis</i>					
2002	357	1	39	0	0
2003	358	3	26	0	0
2009	264	13	3	0	0
2016	255	5	3	0	8